

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-66>

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGIME OF MARTIAL LAW IN UKRAINE

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Piatyhora S. I.

*PhD student at the Department
of Administrative Law
Yaroslav Mudryi National Law
University
Kharkiv, Ukraine*

Пятигора С. І.

*аспірант кафедри
адміністративного права
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

В Україні, як і в багатьох інших державах, адміністративно-правовий режим воєнного стану є важливою складовою системи національної безпеки та правопорядку. Він є однією з ключових механізмів реагування на загрози для державної цілісності, обороноздатності та громадського порядку, що можуть виникнути в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Сьогодні в світі все частіше виникають кризові ситуації, пов'язані з міжнародним тероризмом, збройними конфліктами та іншими надзвичайними обставинами. Нажаль, Україна не є винятком, оскільки 24 лютого 2022 року проти України була розпочата повномасштабна збройна російська агресія, яка зачепила усю територію нашої держави та знаходиться наразі в активній фазі. У цьому контексті, важливим політико-правовим засобом, який спрямований на забезпечення державної незалежності та територіальної цілісності України, захист прав і свобод громадян та законних інтересів осіб, є запровадження воєнного стану на всій території держави. Саме тому досить актуальним для правової науки наразі є розуміння сутності та змісту цього явища, а також визначення особливостей адміністративно-правового регулювання воєнного режиму.

Для належного розуміння поняття адміністративно-правового режиму воєнного стану в Україні важливо розглянути основні терміни, які лежать в основі цієї концепції.

Розглядаючи поняття «правовий режим», варто зазначити, що на законодавчому рівні таке поняття не закріплено.

Т.П. Мінка розглядає «правовий режим» як результат правового регулювання, тобто як певний стан врегульованості суспільних

відносин. У такому розумінні правовий режим – це зовнішній прояв (правова форма) правового регулювання у певній сфері суспільного життя. Він відображає динаміку правовідносин, яка досягається шляхом трансформації всіх елементів правового впливу: як правових засобів (норм права, актів реалізації та застосування, юридичних фактів тощо), так і інших правових явищ (правосвідомості, правової культури, правових принципів), які у взаємодії досягають мети регулювання. У такому значенні правовий режим є органічною частиною державного та політичного режимів, які утверджуються та реально здійснюються саме за допомогою правових режимів [1, с. 127].

Окреме місце в системі правових режимів займають адміністративно-правові режими, який можна розглядати як особливий порядок адміністративно-правового регулювання. Їх особливість полягає в тому, що майже вся їх сукупність належить до сфери забезпечення безпеки населення, національної безпеки та національних інтересів, а також, з метою досягнення цілей їх реалізації використовуються специфічні юридичні інструменти, такі як надання виключних повноважень органам публічної влади, можливість звуження прав і свобод людини і громадянина та ін. Саме тому, цей вид правового режиму відносять до сфери адміністративного права, оскільки досягнення його цілей здійснюється за допомогою формування спеціальної системи публічного управління.

С.Т. Гончарук під спеціальними адміністративними режимами розуміє сукупність спеціальних правил, установлених адміністративно-правовими нормами для регулювання відповідних суспільних відносин в окремих управлінських сферах, у межах певних територій, щодо окремих громадян чи інших суб'єктів управлінських стосунків щодо певних видів діяльності тощо [2].

Деякі інші науковці розглядають адміністративно-правовий режим як поєднання адміністративно-правових засобів регулювання, що виявляється в централізованому порядку, імперативному методі правового впливу та юридичній нерівності суб'єктів правовідносин [3, с. 269].

Так, одним із видів адміністративно-правового режиму є режим воєнного стану. Правовою основою ведення воєнного стану є Конституція України, Законом України «Про правовий режим воєнного стану» та указ Президента України про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затверджений Верховною Радою України.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози

нападу, безпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози безпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [4].

Відповідно до положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану» підставами введення правового режиму воєнного стану є збройна агресія, загроза нападу, безпека державній незалежності та безпека територіальній цілісності.

Таким чином, у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до п. 20 ч. 1 ст. 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Указом від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», який було затверджено Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX в Україні було введено воєнний стан. Указом, зокрема було приписано уповноваженим владним суб'єктам здійснювати передбачені Законом заходи і повноваження, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави; визначено види конституційних прав і свобод людини і громадянина, які можуть бути тимчасово обмежені, а також межі та обсяг тимчасових обмежень прав і законних інтересів юридичних осіб; доручено відповідним органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування утворити ради оборони та запроваджувати і здійснювати заходи правового режиму воєнного стану [5].

Отже, з викладеного можна зробити висновок, що адміністративно-правовий режим воєнного стану, що введений в Україні у зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації, є комплексною системою норм та заходів, спрямованих на забезпечення ефективності державних органів, збереження громадського порядку та забезпечення національної безпеки у надзвичайних ситуаціях. Зокрема, такий адміністративно-правовий режим передбачає: 1) встановлення спеціальних умов для організації та діяльності суб'єктів публічного управління – органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, спрямованих на гарантування обороноздатності України, захист безпеки населення та інтересів держави; 2) визначення меж та обсягу тимчасових обмежень та спеціальних умов реалізації прав

і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб; 3) встановлення видів та порядку впровадження заходів, що регулюють правовий режим воєнного стану.

Література:

1. Мінка Т. П. Онтологічна характеристика правового режиму. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 123–127.
2. Гончарук С.Т. *Основи адміністративного права України: навч. посіб.* Київ: Аванпост-прим, 2004. 160 с.
3. *Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Х.: Право, 2010. 624 с.*
4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.
5. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022, затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-412-2-67>

LEGAL ANALYSIS OF THE GOALS AND FUNCTIONS OF LEGAL RESPONSIBILITY

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЦІЛЕЙ ТА ФУНКЦІЙ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Romashkin S. V.

*PhD in law, Associate Professor,
Odesa I.I. Mechnikov
National University
Odesa, Ukraine*

Ромашкін С. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових
дисциплін та міжнародного права
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

Цілі інституту юридичної відповідальності визначають його функції. З'ясування цілей, а відповідно, й функцій юридичної відповідальності необхідно науці для глибокого проникнення в сутність цього правового інституту, а в кінцевому рахунку ця необхідність